

Ekosistemi Balkana 2018 – Prizren, Kosovo

Eva Pavlovič

Nekateri študenti biologije smo se 27. aprila 2018 odpravili na raziskovalni tabor Ekosistemi Balkana, ki je letos prvič potekal na Kosovem. Nastanjeni smo bili v koči Shtepia e Malorëve, ki se nahaja na hribu jugovzhodno od Prizrena. Devet dni je deset skupin raziskovalo okoliško favno, flori pa letos ni bilo naklonjene preveč pozornosti, saj skupine za botaniko izjemoma ni bilo. Skupino za netopirje je vodil Primož Presetnik, udeleženci pa smo bili Samo Grgurevič, Katja Lobe, Eva Pavlovič, Maša Rajh in Sara Strah, v naši skupini pa je bila tudi domačinka Fitore Gashi. Za en dan pa se nam je na terenu pridružil tudi Philippe Théou, netopirec, ki trenutno deluje na Kosovem.

Na Kosovem je podatkov o netopirjih zelo malo, zato smo na večini obiskanih lokacij netopirje zabeležili prvič. Pred taborom je bilo tam znanih samo 14 vrst netopirjev, glede na okoliške države pa se jih pričakuje okoli 30. Na začetku smo imeli problem, saj smo od ministrstva dobili seznam znanih jam, na katerem je bilo samo 36 jam, od njih pa so bile pri samo treh zapisane tudi koordinate. Pri večini ostalih jam pa je bila napisana samo občina, kjer se jama nahaja. Zato smo morali večino jam iskati s pomočjo drugih virov (poročil, starih zemljevidov, vodstva domačinov ...).

V času raziskovanja smo tako v jugozahodnem in zahodnem delu Kosova pregledali 10 jam, nekaj od njih še neregistriranih. Pregledali pa smo tudi nekaj zapuščenih stavb in mostov, kjer smo zabeležili tudi prisotnost vidre. Ker smo precej časa preživeli v avtu, smo popisovali tudi lokacije povoženih ježev, ki jih je bilo na določenih delih veliko. Vreme nam je bilo naklonjeno, zato smo skoraj vsako noč mrežili, enkrat pa smo izvedli tudi ultrazvočni popis med vožnjo z avtom.

SLIKA 29. a) Trdnjava nad mestom Prizren, b) vhod v jamo Dupka severno od naselja Novo Selo (foto: Primož Presetnik).

Najbolj mi bo v spominu ostala jama Shpella e Banuar v bližini naselja Zatrić, ki smo jo obiskali dvakrat. Jama je dolga približno 90 m, na koncu jame pa je velik kup gvana. V jami smo v času prvega obiska našli samo dva velika podkovnjaka (*Rhinolophus ferrumequinum*) in kar nekaj z zemljo prekritih skritih kosti še vsaj treh drugih vrst. Zaradi malega števila netopirjev v jami in primerne vhoda smo se tri dni kasneje odločili, da bomo na vhodu jame mrežili v upanju, da bodo jamo ponoči obiskali netopirji. Že ob postavitvi mreže smo opazili, da je v jami večja aktivnost, saj smo že blizu vhoda videli večje število velikih in južnih podkovnjakov (*R. euryale*). Po sončnem zahodu se je število opaženih netopirjev začelo povečevati in podkovnjakom so se pridružili tudi navadni netopirji (*Myotis myotis*), ostrouhi netopirji (*M. oxygnathus*) in dolgokrili netopirji (*Miniopterus schreibersii*). Zato sem se sprehodila do konca jame in pogledala, kaj se dogaja tam. Že 20 m globlje v jami se je število netopirjev povečalo in letali so povsod okoli mene. Čeprav je sonce zašlo že pred nekaj časa, so na koncu jame nad kupom gvana v gručah še zmeraj viseli navadni, ostrouhi in dolgokrili netopirji. V treh dneh od prvega obiska jame se je vanjo očitno preselilo okoli 1000 netopirjev petih različnih vrst. Z avtomatskim snemalnikom pa smo pred jamo zabeležili še prisotnost blazijevega podkovnjaka (*R. blasii*).

SLIKA 30. a) Ena izmed gruč navadnih, ostrouhih in dolgokrilih netopirjev v jami Shpella e Banuar, b) iskanje netopirjev in kup gvana na koncu jame Shpella e Banuar (foto: Primož Presetnik).

Med taborom smo tako skupno zabeležili prisotnost 15 vrst netopirjev, 6 od tega novih za Kosovo. Poleg zgoraj naštetih smo zabeležili še malega podkovnjaka (*R. hipposideros*), resastega netopirja (*M. nattereri*), navadnega mračnika (*Nyctalus noctula*), drobnega netopirja (*Pipistrellus pygmaeus*), belorobega netopirja (*P. kuhlii*), poznega netopirja (*Eptesicus serotinus*), rjavega uhatega netopirja (*Plecotus auritus*), sivnega uhatega netopirja (*Pl. austriacus*) in dolgorepega netopirja (*Tadarida teniotis*). Z našimi raziskavami v času tabora smo število znanih vrst netopirjev na Kosovem povzdignili na 20, a možnosti za odkrivanje novih vrst in popisovanja prisotnosti netopirjev na Kosovem je še ogromno.

SLIKA 31. a) Gruča južnih podkovnjakov v jami Shpella e Banuar, b) zbirka kosti iz jame Shpella e Banuar (foto: Primož Presetnik).

S taborom in terenskim delom smo bili zadovoljni, saj smo videli in odkrili veliko novega. Kot rečeno, pa je možnosti za nadaljnje raziskave še veliko, zato upam, da se bo z raziskovanjem nadaljevalo in da bodo netopirje začeli raziskovati tudi domačini.

Na terenu nam je vseeno, kaj si mislijo drugi

Maja Šneider

Ali uganete, kdo smo punce na fotografiji? Ne, nismo cigani, smo samo udeleženske netopirske skupine biološko-ekološkega raziskovalnega tabora (BERT) 2018. Če vam ni še nič jasno, počakajte na anekdoto. Najprej pa vam bom na kratko poročala, kaj je naša skupina počela v Zgornji Savinjski dolini.

SLIKA 32. Udeleženske skupine na taboru BERT (foto: Eva Pavlovič).